

OPUS NULA. JUVENILIE A JEJICH POTENCIÁL NA PŘÍKLADU LENKY DUSILOVÉ

Aleš Opekar

Juvenilii rozumějme v této stati rané dílo umělce (případně vědce či jiného autora) z doby jeho dětství nebo mladosti, které vzniklo jako prvotní pokus o vlastní příspěvek v rámci daného oboru, zpravidla však ještě zdaleka nebylo určeno k publikování pro širokou veřejnost.

Mladost – radost

Historie umění zná i případy, kdy právě umělecký projev v době mladosti byl jediným uměleckým počinem autora. Vzpomeňme básníka Artura Rimbauda, který v devatenácti letech celé své dosavadní dílo zavrhl, odsoudil a poté již nikdy žádné další nenapsal. Přesto je součástí dějin světové poezie. Ceněné jsou i básnické juvenilie autorů, jejichž hlavní přínos přinesla až doba jejich zralosti, např. Jiřího Ortena (*Básnické juvenilie*, 2012), J. H. Krchovského (*Mladost – radost*, 2005) a dalších. Připomeňme zázračné dětské skladatele, jakým byl Wolfgang Amadeus Mozart anebo konce konců i Bedřich Smetana, jehož polky, dodnes hrané a oblíbené, jako jsou *Louisina polka*, *Jiřinková polka*, *Ze studentského života*, byly napsány mezi 16. a 18. rokem jeho života.

V oblasti moderní populární hudby bývá přínos a vliv a výrazně mladých tvůrců nejen markantnější než v oblasti hudby vážné či v dalších uměleckých oborech, ale dokonce můžeme vysledovat, že zde funguje jako hlavní inspirátor a hybatel stylových a žánrových posunů a proměn. Tyto posuny a proměny totiž nevznikají jako výsledek promyšlené práce zkušených tvůrců nebo vědeckých studií, ani jako produkt ekonomických kalkulací, nýbrž jsou spontánními interakcemi mezi tvůrci a posluchači v souvislosti s proměnami životního stylu, vkusu a myšlení nastupující generace.

To nejpřínosnější pro světovou pokladnici pop kultury přinášejí tvůrci mladí, řekněme do třiceti let, často ještě mladší. Poté se již jen víceméně opakují, byť sice tříbí svůj styl, obohacují jej o další směry,

ale to podstatné, to nejdůležitější vůči společnosti, stvořili na začátku své dráhy. Srovnáme náboj a životnost písni Boba Dylana nebo Karla Kryla z prvních pěti až deseti let jejich tvorby s jejich tvorbou z jejich doby „kmetské“. Připomeňme, kým byl – z věkového hlediska – nesen rozvoj jazzu a taneční hudby v prvních desetiletích 20. století, swing ve 30. letech, nástup rock'n'rollu v 50. letech, nástup punku a nové vlny o dvacet let později nebo hip hopu a techno kultury v dalších obdobích. Vždy šlo o hudebníky z řad nastupující generace.

Naproti tomu připomeňme nejruznější rockové skupiny, jejichž prodlužovaná existence se mění ve vlastní revival bez schopnosti plnit dlouhodobě progresivní roli v rámci stylově-žánrového druhu nebo typu. A konečně, připomeňme pomyslný klub 27 – okruh hudebníků z různých období, jako byli Jimi Hendrix, Jim Morrison, Janis Joplin, Kurt Cobain, Amy Winehouse, kteří se nepochybně zapsali do hudební historie, ačkoli zemřeli v sedmadvaceti letech.

Dominantním vkladem a vlivem mladých tvůrců samozřejmě nemíníme absolutní prvotiny, ale řádné první stadium tvorby. Nemáme v dané souvislosti na mysli ani dětské hvězdy, jejichž zrod a krátkodobý úspěch souvisí s komplexem manažerských a propagačních aktivit, řízeným zkušeným týmem, pro nějž je dětská hvězda interpretační loutkou.¹ I zde samozřejmě existují tvůrčí výjimky, jakou byl například Michael Jackson, obdivovaný jako dětská hvězda i plodný jako zralý interpret.²

Zaměříme se v následujícím textu na některé „opusy nula“, tedy na nezveřejněné pre-prvotiny tří známých písničkářek, nejpodrobněji pak Lenky Dusilové, a porovnejme je s obecným povědomím o jejich následném vyspělém rukopisu, osobním stylu, emocionálním výrazu, barvě hlasu, charakteru frázování a dalších specifikách. Buďme přitom ve výsledném hodnocení diskrétní a nezapomínejme, že umělci sami

1. Typickými příklady byli v československém popu 80. let dětští zpěváci Pavel Horňák nebo Josef Melen u Kroků Františka Janečka nebo Darinka Rolincová, jejíž přirozené tihnutí k afroamerickému typu populární hudby bylo přibrzděno tradičními a na německé publikum vázanými vzorci, manažersky určovanými Ladislavem Štáidlem a Jiřím Zmožkem.
2. Pomineme-li jeho juvenilní image obecně platnou po celou dobu jeho tvorby.

nezveřejňují a ani si nepřejí obvykle zveřejňovat takovéto prvotiny, neboť jsou si sami dobře vědomi jejich časové i lokální podmíněnosti, jejich drobných nedostatků a dalších projevů nezralosti.

Aneta Langerová (*26. 11. 1986)

Dochované nahrávky od dvanáctého do šestnáctého roku věku zpěvačky, původem z Benešova, byly vydány na albu *Než se stala superhvězdou Live* (Multisonic 2004). Na většině nahrávek ji doprovází barová kapela Jiřího Bardy, v jehož sboru Bardáček Langerová zpívala. Interpretuje zde převzaté známé skladby světového repertoáru jako *Dizzy Miss Lizzy*, *Oh, Darling* nebo *Stand By Me* nebo píseň Jaromíra Nohavici *Zatanči*. Dle dobových publicistických ohlasů³ šlo o vydavatelský počin bez souhlasu čerstvě proslavené mladé umělkyně.⁴

Na albu není zaznamenán doklad o vlastních autorských pokusech, avšak interpretační charakteristiky lze popsat důkladně: Pečlivá a přitom nikoli nepřirozená výslovnost včetně koncových souhlásek. Drobné melodické ozdoby dlouhých tónů, které jsou dotazeny bez intonačních zaváhání. Způsobilst rozeznít dlouhé vokály s patřičnou energií a barvou. Intonační nejistota se projeví spíše v tónových nástupech. Občas jistá ležérnost, v místech, kde si je interpretačně velmi jistá, přecházející v dojem lehkosti. Nazální příděch barvy hlasu, který už předjímá pozdější typický hlasový tón, byť zatím v tenčím rozpětí. Plně a sytě vyznívající, pro zpěvačky vždy velmi obtížná, dlouhá „i“ citěná vždy spíše jako tvrdá „y“.

To jsou zárodky vlastností zpěvačky – začátečnice, které (samozřejmě s výjimkou nejistých intonačních nástupů) bezpochyby charakterizují v rozvinutější podobě i její interpretační styl v dalším průběhu kariéry.

3. Viz např. Vlasák 2004.

4. Barda ve spolupráci s vydavatelstvím Multisonic nejprve řídili její účast v televizních pořadech *Rozjezdzy pro hvězdy* nebo *Do-re-mi* (Vlasák 2004). Podmínky soutěže *Česko hledá SuperStar*, kterou Langerová v roce 2004 vyhrála, ji však zavedly k porotci Milanu Hermanovi a vydavatelství BMG. Jmenované CD tak bylo zřejmě jakýmsi „truc podnikem“ neuspokojených manažerů. Vydavatelství Multisonic po protestech stáhlo album z prodeje.

Vladivojna La Chia (*3. 7. 1983)

Některé juvenilní záznamy hudební tvorby zpěvačky, skladatelky a výtvarnice, pocházející z Ostravy, jsou k poslechu na YouTube,⁵ zjevně umělkyni autorizované. Klára Kozielová, alias Vladivojna La Chia, založila svou první skupinu už v devíti letech⁶, s kamarádem Adamem Popelkou, který skládal hudbu na klávesy, zatímco ona zpívala své texty. Ve dvanácti letech působila v dětském sboru Vagínka Studénka u punkové skupiny Buřinky II. Ve čtrnácti letech pak zpívala s ostravskými punkovými kapelami jako První v předu (později Dva bez prvního). Na většinu koncertů vzpomíná jako na čistou improvizaci.

Skupina, k níž máme dochovaný záznam, působila v období 2000–2001. Jmenovala se Kočičičiči a interpretační prostředky šestnáctileté Vladivojny zde můžeme analyzovat s tímto výsledkem:

Vyhýbání se normálnímu zpěvu a přirozené barvě hlasu. Střídání uměle navozených barev a charakterů hlasu: snaha o chlapáckou hlubokou barvu jinak spíše výše položeného hlasu, pitvoření hlasových tónů do roztočivých poloh, od tenkého „ježbábího“ skřeku až po drsný „černošský“ chrapot a křik. V neposlední řadě pak výrazná rytmizace zpívaných slov, včetně užívání zvukově průrazných citoslovců a zárodek záliby v cizích jazycích – zde na příkladu ruštiny. Méně držených dlouhých tónů ve prospěch úsečného frázování zpěvu. Pokud se vyskytnou delší tóny, pak jsou ohýbány plynule klouzavými glissandy.

Srovnáme-li pak pozorným poslechem tyto rané nahrávky s pozdějšími publikovanými alby se skupinou Banana,⁷ zjistíme, že jde přesně o takovéto silné originální pěvecké zbraně, kterými se zpěvačka etablovala na hudební scéně prvního desetiletí milénia. Zálibu v užití ruštiny či spíše v nápodobě jazyka (viz její text písně

5. Viz písně *Ruská zima* (<https://www.youtube.com/watch?v=qd1kcedtzYc>), *Na lovu* (https://www.youtube.com/watch?v=kqfA5_PtYOg) a *Jack Herermelin* (<https://www.youtube.com/watch?v=DG4gd9zaPqg>) [nahráno na YouTube 30. 7. 2011, původní vznik nahrávek nedatován, dle biografie 2000].

6. Srov. *Vladivojna La Chia* [online] [cit. 1. 11. 2016]. Dostupné z: <<http://www.vladivojna.com/bio.html>> [cit. 1. 11. 2016].

7. *Banana* (2003), *Trip* (2004), *Jungle* (2006).

Ruská zima) brzy rozvinula do zvukově bohaté variability různých světových jazyků, až konečně i v jazyk vlastní – zvukomalebně rytmizovanou „vladivojnštinu“.⁸ V pozdějším hudebním vývoji zpěvačky a skladatelky jsou tyto extrémní interpretační prvky, pravda, potlačeny ve prospěch standardní muzikálnosti, avšak jsou stále latentně přítomny jako nenadálé obohacení výrazu.

Lenka Dusilová (*28. 12. 1975)

Lenka Dusilová je veřejnosti známa jako zpěvačka rockové a z rocku vycházející populární hudby od dob jejího působení ve skupině Sluníčko. I toto angažmá bylo z hlediska jejího věku velmi rané, šlo o období let 1991–1995, tedy od jejich šestnácti let. My se však pro zhodnocení jejího juvenilního uměleckého výstupu pohroužíme ještě hlouběji proti proudu času. Z období 1989–1990 se dochovaly záznamy ze dvou vystoupení rodinné skupiny, které dokumentují nejen zpěv a hru na kytaru, ale dokonce i vlastní autorské hudební pokusy Lenky Dusilové.

Jedná se vystoupení **Rodinného sdružení Preck** na festivalu Loketský kotlík v roce 1989 a 1990⁹. Bezmála o deset let starší bratr **Marek Dusil**¹⁰ (*1966) zpíval, hrál na kytaru a zhudebňoval básničky pod vlivem dobového folku, zejména místních skupin z oblasti Karlovarska, kde k proslulým patřili například Roháči z Lokte.¹¹ Maminka **Irena Dusilová**¹² (*1946) zpívala a obsluhovala housle a drobné perkuse (dřívka, chrastítka).

8. Blíže viz Opekar 2007.

9. Viz Opekar 2016, kde jsou dostupné k poslechu všechny níže uvedené nahrávky. Příslušný rozhlasový pořad v rámci programové řady Čajovna z 15. 12. 2016 je ve zvukové podobě samostatně dostupný též z <<http://prehravac.rozhlas.cz/audio/3764025>>.

10. Pro něho zůstala hudba velkým hobby, skládá písně a interpretuje je s vlastní skupinou Marek Dusil Blend. Vydal alba *Cosí* (2010) a *Ocean* (2013). Hudbou se však neživí. Je mimo jiné autorem hudby k písni *Moje milá má všechny přednosti vody*, vydaném na albu *Baromantika* (2011). Píseň vznikla, pochopitelně v jiném aranžmá, již v období Rodinného sdružení Preck, nicméně na nahrávkách se nedochovala.

11. Skupina Roháči z Lokte působí od roku 1975 dodnes (viz www.rohaci.cz).

12. V dětství a mládí se učila patnáct let na housle, do narození syna Marka aktivně působila v kadaňském Kladivadle, z jehož personální základny se později vyvinulo Činoherní studio v Ústí nad Labem. První akordy na kytaru naučila syna Marka právě ona. Poslouchala semaforské písně, Hanu Hegerovou, Hanu a Petra Ulrychovy, později

Starší záznam obsahuje tyto čtyři písně: *Brouček* (2:15, hudba a text Jiří Fidler), *Zvony* (4:24, hudba Marek Dusil, text Mária Konopnická¹³), *Sedávám na domovních schodech* (2:53, hudba Lenka Dusilová, text Josef Kainar), *Balada* (2:49, hudba Marek Dusil, text František Halas).

Novější várka zahrnuje tyto tři písně: *Odkud přichází hudba* (3:28, hudba Lenka Dusilová, text Jiří Havel¹⁴), *Štěstí* (3:05, hudba Lenka Dusilová, text Šárka Dusilová,¹⁵ sólový zpěv Irena Dusilová), *Farmářská dcerka* (2:17, hudba Brian Wilson,¹⁶ text Šárka Dusilová).

Před vznikem výše uvedených nahrávek měla Lenka Dusilová za sebou na svůj věk již relativně bohatou hudební zkušenost. S rodinou jezdili na vandry, kde se hodně zpívalo, vozili sebou kytaru, navštěvovali folkové, country a trampské přehlídky, jako byly Dostavník nebo Porta. Trávili čas společným muzicírováním na různých party doma nebo u táboráku. Lenka navštěvovala hodiny klasické kytary v Lidové škole umění¹⁷ v Karlových Varech, ale největší vliv měl na ni v té době bratr, kterého se snažila napodobovat:

Irena Dusilová: „*Já jsem kdysi, v těch 60. letech jako mladé děvče, odebírala knižní klub, Klub přátel poezie, takže jsem měla doma hodně knih s básněmi. Měli z čeho vybírat kvalitního. Marek si to hledal, Lenka pak po něm.*“¹⁸

Nerez. Jí samotnou však vychovávala babička, neboť matka jí zemřela, když jí bylo rok a půl a otec, ukrajinský důstojník sovětské armády, se o jejím narození nikdy nedozvěděl a zůstal rodině neznám. Dle vyprávění babičky, která vyrůstala ve Vídni, se v rámci vídeňské komunity českých krajanů hojně hrálo divadlo a zpívalo.

13. Polská spisovatelka, žijící v letech 1842–1910.

14. Jiří Havel (1924–2016), český autor knížek pro děti. Viz „Jiří Havel.“ *Databazeknih.cz* [online] [cit. 13. 12. 2016]. Dostupné z: <www.databazeknih.cz/zivotopis/jiri-havel-3042>.

15. Tehdejší manželka Marka Dusila.

16. Píseň *Farmer's daughter* zpívali již na počátku 60. let 20. století američtí Beach Boys, avšak rodinné sdružení ji převzalo, otextovalo a upravilo podle verze britsko-americké skupiny Fleetwood Mac z roku 1980.

17. Dnes základní umělecká škola.

18. Pokud není uvedeno jinak, jsou všechny citace v tomto příspěvku z rozhovoru A. Opekara s Irenou, Lenkou a Markem Dusilovými ze dne 12. 12. 2016. Některé citované pasáže rozhovoru se staly součástí rozhlasového pořadu Čajovna 15. 12. 2016. Viz Opekar 2016.

Marek Dusil: „Pročesával jsem knihovnu, zhudebňoval jsem básničky ze sbírek, co mělo dobrý rytmus, dobrý rým. Takhle jsem dal dohromady asi 10 svých prvních písniček, které jsem měl ve zpěvníku pro sebe. Neměl jsem touhu přehrávat to veřejně, ale doma jsem s tím samozřejmě obtěžoval, to je fakt...“

Lenka Dusilová: „Bráška pro mě byl trochu jako otec, vždycky jsem k němu v dětství vzhlížela, starší brácha – ochranitel. Sdíleli jsme spolu pokojíček, ale když bratr mluví o svém kytarovém hledání a profilování, tak dodneška nejsilněji vnímám to, že nějakým způsobem improvizoval, rozechvíval různě struny, hledal akordy s prázdnými strunami, tak to ve mně vzbudilo touhu to zkoušet taky. I ve zhudebňování básniček jsem se po něm opičila, lustrovala jsem po něm knihovnu, a básničky, nad kterými byly napsané akordy, jsem se pokoušela zhudebňovat po svém. Mně se to hrozně líbilo, tak jsem to chtěla zkoušet taky.“

Křest ohněm sólového vystupování Lenky Dusilové se odehrál na festivalu folk, country a tramské hudby Habartovská nadílka 13. prosince 1986.

Irena Dusilová: Přihlásil ji Markův kamarád, který byl z Habartova. Měla zazpívat dvě písničky. Starý kulturák, houfy lidí, ona tam, prcek za kytarou pomalu není vidět. Tak zapomněla slova...

Lenka Dusilová: Hrála jsem písně, co jsem zpívala u táboráku, i Zvonika... Začala jsem zpívat a teď jsem dostala trému, a jak jsem zpívala „nahore na věži houpá se“, tak jsem si zaboha nemohla vzpomenout, co se tam houpe! Takže jsem zastavila a přemýšlela, jestli mám zdrhnout, nebo co mám udělat. A pak jsem řekla: ‚Promiňte‘. Někdo zatleskal a zařval: ‚To nevadí, hraj dál‘. Tak to byl docela zásadní moment. Protože už bych se nikdy nevrátila, kdybych zdrhla.“

Irena Dusilová: „Ona začala znova a perfektně to odehrála.“

V tomto období, tedy v letech 1985–1987, Lenka Dusilová vystupovala s folkovou skupinou Walchaři. Písnička **Brouček** z první série dochovaných nahrávek s Rodinným sdružením Preck, pochází z repertoáru Walchařů.

Lenka Dusilová: „*Jiří Fidler byl pianista, písničkář, zakládající a základní autorský člen skupiny Walchaři z Chodova. Zemřel nešťastným způsobem, myslím, že dokonce spáchal sebevraždu. Tohle byla písnička, kterou napsal pro svou dceru. Byl rozvedený a nebylo to úplně šťastné. Tohle byla zásadní píseň, kterou jsem se skupinou Walchaři zpívala.*“

Malá zpěvačka tu vystupuje jako přirozená sólistka se vcelku suverénním vedením hlavní melodie, kterou nevyvede z jistoty ani sborová pasáž, obohacující zakončení frází. Jemná melancholie výrazu odpovídá jednoduchému dětskému textu. Zpívaná pasáž je střídána přirozeně začleněnou houslovou mezihrou.

Dalším důležitým posunem pro Lenku Dusilovou bylo první společné vystoupení s maminkou, v době, kdy byl bratr Marek na vojenské službě (1985–1987). Odrazovým můstkem byla zhudebněná básnička Adolfa Heyduka *Štěstí! Co je štěstí?* (... muška jenom zlatá).

Lenka Dusilová: „*Zamilovala jsem se [...] ve sboru na základce do jednoho osmáka a nevěděla, jak se mu přiblížit. Tak jsem vymyslela plán, že s ním založím duo, a přihlásila nás na folkovo-tramskou soutěžní přehlídku Loketský kotlík. Problém byl v tom, že jsem mu nikdy nedokázala říct, že spolu máme kapelu. Několikrát jsem byla u nich před domem a sbírala odvahu zazvonit a říct mu to. Mno, tak jsem nakonec na té soutěži vystoupila s mámou. Přemluvila sem ji, ať mi jde zazpívat nějaký vokály a vyhrály jsme třetí místo. Za rok už jsme hráli v triu s bráchou.*“ (Mašátková 2013)

Na vystoupení v rámci festivalu Loketský kotlík, po návratu Marka Dusila z vojenské služby na podzim 1987, navázalo tříleté společné působení Rodinného sdružení Prcek. V tomto období, v roce 1988, tedy v době, kdy Marek měl již vlastní domácnost, došlo k přestěhování Ireny Dusilové s dcerou Lenkou do Prahy. Přispěl k tomu i zájem Kulínských přijmout Lenku do sboru Bambini di Praga, poté co jim jeden z pražských známých pustil nahrávku s Lenčiným zpěvem. Teprve potom (1991–1995, od 15 let) následovalo účinkování se skupinou Sluníčko, spolupráce s Davidem Kollerem a skupinou Lucie (1994–1997, od 18 let),

skupina Pusa (od 1996), spolupráce s Čechomorem a dále vlastní projekty, vrcholící Eternal Seekers a Baromantikou.

Vraťme se však ještě k analýze dochovaných nahrávek, zejména těch, které představují zpěvačku jako autorku hudební složky.

Sedávám na domovních schodech představuje starý Kainarův písňový text, který zde byl však nově a zcela originálně zhudebněn. Předlohu našli v tištěné sbírce, aniž by tušili, že Kainar tímto textem opatřil swingovou předlohu *Shoe Shine Boy* skladatele Saula Chaplina a textaře Sammy Cahna z roku 1936. Zuzana Navarová nazpívala Kainarův text s původní swingovou hudbou v aranži Karla Plíhala na jeho desku *Nebe počká* z roku 2004, tedy zhruba pět let po Rodinném sdružení Preek. Autorské uchopení tehdy čtrnáctileté Lenky Dusilové začíná kánonem postupně nastupujících hlasů tria a ústí do vygradovaných trojhlasých frází. Trojhlas s dominujícím sopránem autorky pak nese celou píseň. Houslové sólo se před poslední slokou nesměle, ale vkusně proplétá s kytarovým vybrnkáváním. Efektivní je trojhlasé a capella zakončení písně.

Marek Dusil: „*Kainar má právě ten bluesový metr, protože to byl muzikant. Po téhle jsme sáhli, protože byla metrická, dobře zpívatelná.*“

Lenka Dusilová: „*My jsme se tím hodně zabývali na zkouškách. Snažili jsme se vytvářet nějaké vokály, které nás baví a různě jsme se za to peskovali. Jak ten kánon vznikl, to už si fakt nepamatuju.*“

Odkud přichází hudba je jednou ze tří nahrávek z roku 1990. Dětská básnička Jiřího Havla je uchopena velmi zpěvným způsobem s melodicky bohatými frázemi. Zhudebnění je vzdáleno stroze recitované podobě básně, avšak respektuje rámcově pravidla výslovnosti českého jazyka. Text je nesen plynulou melodií, aniž by docházelo k výrazným kolizím mezi zákonitým rytmem českých slov a hudebním proudem, který nezapře povědomí dobově oblíbené folkové, country a trampské hudby, tedy písní americké provenience, vázané prapůvodně na angličtinu. Pokud místy přeci jen dojde vlivem hudby k lehkému přehození přízvučných a nepřízvučných slabik, pak poměry dlouhých a krátkých slabik jsou při zpěvu nejen správně zachovány, ale dokonce lze říct, že melodické fráze jejich hodnotu ještě více zdůrazňují a podporují.

Aranžmá začíná propletenými vybrnkávanými motivy obou kytar a housle jim přizvukují v doprovodné roli. Klenutá melodická fráze přechází přirozeně z durových vzestupů do mollových vyústění a poslední verš sloky je (oproti psané básni) účinně zopakován jako mezi-pointa, zdůrazněná a podpořená druhým hlasem. Dvouhlasá zůstává i vokální mezihra bez textu, která nakonec ústí do krátké chorálové pasáže. Jejím vyznění jakožto vyvrcholení písničky velmi pomohl hal, citlivě řízený zvukařem koncertu.

Oproti původní básni jsou tedy přidány repetice posledních veršů obou slok, přičemž závěrečné dva verše básně v písni chybí. Ty básni dodávají výslednou pointu (hudba přichází z lesa v podobě ze dřeva vyráběných konkrétních hudebních nástrojů). Po obsahové stránce je pointa dětské básně možná až příliš polopatická. Její vypuštění tedy písni spíše prospělo, byť asi vplynulo spíše z cykličnosti písňové formy. Pointa se tak přesunula na poslední verše slok, zdůrazněně dvojhlasým zopakováním a zůstala více obrazná, méně konkrétní.

Písnička *Štěstí* byla cele rodinným autorským výstupem. Text Šárky Dusilové, zhudebněný Lenkou Dusilovou, zpívala jako jeden z mála sólově Dusilová Irena. Důležitou složkou zpracování jsou hlasové ozdoby bez konkrétního textu, střídavě mužské a ženské, které obohacují základní melodickou linku. Barva hlasu matky Dusilové se, pravda, příliš neliší od hlasu později proslavené dcery, která v této písni zpívá s bratrem pouze doprovodné vokály.

Folkové kořeny Lenky Dusilové

Z uvedených vyjádření a dalších zdrojů¹⁹ a při pozorném poslechu a porovnávání juvenilních a vrcholných nahrávek Lenky Dusilové můžeme zobecnit posluchačskou zkušenost směrem k jednoznačnému závěru: interpretační i tvůrčí přednosti pozdější

19. Srov. zejména vlastní rozhovory autora statě se zpěvačkou, jejím bratrem Markem a matkou Irenou z 12. 12. 2016 a dále www stránka Lenka Dusilová (www.lenkad.com), heslo Lenka Dusilová ve Wikipedii (https://cs.wikipedia.org/wiki/Lenka_Dusilová) či Bařinková, Jitka 2010: „Dusilová, Lenka.“ *Český hudební slovník osob a institucí* [online] [cit. 1. 11. 2016]. Dostupné z <http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=1002566>.

úspěšné písničkářky jsou v jejich juveniliích přítomny nejen zárodečně, ale již přímo explicitně.

Na prvním místě můžeme zdůraznit zdánlivě nedbalé frázování s melodickými skluzy, dotahujícími intonací, aniž by působilo dojmem nepřesné intonace. S pomyslnou nepečlivostí pak kontrastující suverénní hlasový projev, dotažený do detailů, působící lehkostí včetně výslovnosti neprotivící se přirozenosti českého jazyka. Zárodky charisma, plynoucí ze specificky temněji zastřené barvy hlasu, již z juvenilií také cítíme. Zde se rodí image zpěvačky, která působí dojmem ležérnosti, aniž by byl výkon jakkoli odbyt.

Chuť psát především hudbu, zhudebňovat cizí verše převládala a nadále převládá nad psaním vlastních textů. Vztah k vrstvení a proplétání hlasů se dnes spíše než ve vícehlasých vokálech projevuje v kompoziční sféře, v instrumentálních aranžích včetně práce s looperem.

Z předchozího pojednání je zřejmý hluboký význam folku a akustické hudby pro iniciační formování hudebního vkusu a tvůrčích a interpretačních východisek Lenky Dusilové. V pozdější době přerostl i do vztahu k hudbě lidové, který se projevil plodnou spoluprací se skupinou Čechomor v období po roce 2000.

Lenka Dusilová: „*Skrz lidovou hudbu a kluky z Čechomoru, kteří ji svým způsobem interpretují, podstupují takový proces uvědomění si jakýchsi kořenů.*“ (Herbrychová 2002)

Cit pro frázování českého textu byl u Dusilové osvojen už v dětství četnými pokusy o zhudebňování básniček. Ve stejném období už přijala za svůj i celkově temnější ráz hudebního výrazu, později ústící do zhudebněných očištěných chmurných a ponurých energií Baromantiky. Z analyzovaného repertoáru zpěvačka přisuzuje největší vliv na svůj pozdější vývoj právě baladickým skladbám svého bratra. Ten mimo jiné pro Rodinné sdružení Prcek zhudebnil báseň *Moje milá má všechny přednosti vody*. Nahrávka původní verze se nedochovala, avšak Lenka Dusilová a její tým píseň ztvárnili v novém aranžmá na album *Baromantika* (2011).

Marek Dusil: „*Bavil mě melancholický repertoár, mollové akordy a ten trojhlas tomu mohl dát další rovinu. Když jsme si vymysleli*

dobrý trojhlas a zvukař to dobře nazvučil, dal tam pěkný hal, vznikl až máchovský model. “

Lenka Dusilová: *„Bratrovy skladby mají temný nádech, nemá to takovou tu státní kulturu. Jako je třeba Balada od Halase nebo Zvony. To jsou pro mě tak silné věci, asi jsem tou atmosférou dodneška zasažená, v tom cítím nějaké to zrození mě, v té temnotě, v té melancholii, mě to vždycky přitahovalo. “*

Někdejší vztah k folku se v poslední době projevuje u Lenky Dusilové zpětně v rostoucí zálibě ve hře na akustickou kytaru, v individuálním vystupování s kytarou jako folková písničkářka, v účasti na večerech Osamělých písničkářů, jejichž duchovním otcem je Jan Burian.

Lenka Dusilová: *„Tak to byla docela dlouhá oklika. Až do mých asi pětadvaceti let jsem hodně hrála na elektrickou kytaru. Až po těch deseti letech jsem zjistila, že ty riffy stejně nikdy nebudu hrát, jak se mi to líbí. A když jsem odjela do Ameriky s Martinem Ledvinou, tak jsem se vrátila hodně k akustické hudbě. Musela jsem přemýšlet, jak zahrát písničky bez kapely. Poté, co jsem přestala jezdit do Ameriky, tak jsme se seznámili s Honzou Burianem. On mě začal zvat na koncerty, já jsem si začala pilovat svoje první sólové sety.“*

Jak zpěvačka sama dnes hodnotí význam svých juvenilií pro vlastní pozdější tvorbu?

Lenka Dusilová: *„Když tvořím repertoár, i na Eternal Seekers, na svých sólových deskách, tak jsem vždycky sahala do minulosti. A použila jsem třeba nějaký fragment, kus, od kterého jsem se odpíchla. Protože jsem si za to dětství nasbírala pár silných melodií, které jsem prostě použila v dospělosti.“*

Závěr

Pokud byl juvenilní umělecký výkon zaznamenán a je dostupný, stává se předmětem zájmu kritiky i publika až mnohem později, v době, kdy je aktér výkonu již proslavený a uznávaný díky svým vrcholným opusům. Zatímco publikem bývají juvenilie vyhledávány spíše z pohnutek senzacechtivých či bulvárních, pro kritiku a teorii bývají studovány jako cenný pramen pro dokreslení autorovy

osobnosti, pro poodhalení kořenů jeho inspirací, pro definování konkrétně vyhraněných charakteristických rysů autorova osobního stylu. U osobnosti velmi populární může pak juvenilie zafungovat i jako dobrý obchodní artikl, například v podobě bonusu na nově vydaném hudebním albu. S překvapením bývá často zjištěno, že ten či onen zárodečný počín již měl svou solidní úroveň a předjímal osobnostní profil, který byl později rozvinut k dokonalosti. U tří vybraných českých písničkářek se dané teze naplno potvrdily. Dochované juvenilie předjímají, ba definují základní charakteristiky jejich pozdější tvorby. U Lenky Dusilové, které jsme věnovali nejpodrobnější analýzu, jsme dokonce zjistili, že z odkazu vlastní dětské tvorby čerpá inspirace dodnes.

Prameny:

Aneta Langerová, *než se stala superhvězdou. Live*. 2004. CD. Praha: Multisonic.
„Kočičiči - Jack Herermelin.“ *YouTube* [online] [cit. 3. 6. 2016]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=DG4gd9zaPqg>>.
„Kočičiči - Na lovu.“ *YouTube* [online] [cit. 3. 6. 2016]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=kqfA5_PTYOg>.
„Kočičiči - PYCKA 3UMA.“ *YouTube* [online] [cit. 3. 6. 2016]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=qd1kcedtzYc>>.
Rozhovor s Lenkou, Markem a Irenou Dusilovými ze dne 12. 12. 2016. Soukromý archiv Aleše Opekara (výběrově publikovaný in Opekar 2016).

Literatura a elektronické zdroje:

BAŘINKOVÁ, Jitka 2010: „Dusilová, Lenka.“ *Český hudební slovník osob a institucí* [online] [cit. 1. 11. 2016]. Dostupné z: <http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictinary&action=record_detail&id=1002566>.
HERBRYCHOVÁ, Helena 2002: „Žádné vypsychlé děvčátko.“ *Lenka Dusilová Slovak Fan Page* [online] [cit. 3. 6. 2016]. Dostupné z: <http://lenkadusilova.mysteria.cz/2.Lenka/5.Rozh_a_cl/rozhovor2.htm>.
„Jiří Havel.“ *Databazeknih.cz* [online] [cit. 13. 12. 2016]. Dostupné z: <www.databazeknih.cz/zivotopis/jiri-havel-3042>.
KRCHOVSKÝ, J. H. 2005. *Mladost – radost*. Brno: Větrné mlýny.
KUČERA ml., Ilja 2006: „Pohled do kuchyně: Lenka Dusilová.“ *Muzikus.cz* [online] [cit. 3. 6. 2016]. Dostupné z: <www.muzikus.cz/pro-muzikanty-serialy/Lenka-Dusilova-Pohled-do-kuchyne~09~srpen~2006/>.
„Lenka Dusilová.“ *Wikipedie, otevřená encyklopedie* [online] [cit. 1. 11. 2016]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Lenka_Dusilová>.

- Lenka Dusilová [online] [cit. 1. 11. 2016]. Dostupné z: <www.lenkad.com>.
- MAŠÁTKOVÁ, Anna 2013: „Ha, taková intelektuální otázka na mě... (Lenka Dusilová).“ *Foolmoonzine.cz* [online] 7. 4. [cit. 3. 6. 2016]. Dostupné z: <<http://www.fullmoonzine.cz/clanky/ha-takova-intelektualni-otazka-na-me-lenka-dusilova>>.
- „Marek Dusil Blend.“ *Bandzone.cz* [online] [cit. 1. 11. 2016]. Dostupné z: <<http://bandzone.cz/marekdusilblend>>.
- OPEKAR, Aleš 2007: Makarónské songs. Čeština versus cizí jazyky v české populární hudbě aneb Sbližování národů. In: Poledňák, Ivan (ed.): *Proměny hudby v měnícím se světě*. Olomouc: Univerzita Palackého, s. 157–178.
- OPEKAR, Aleš 2016: „Dusilovic Lenka, Marek, Irena – zpívala celá rodina.“ *Český rozhlas* [online] [cit. 16. 12. 2016]. Dostupné z: <www.rozhlas.cz/cajovna/aktualne/_zprava/dusilovic-lenka-marek-irena-zpivala-cela-rodina--1679441>. [Webová prezentace rozhlasového pořadu z 15. 12. 2016]
- ORTEN, Jiří – OPELÍK, Jiří (eds.) 2012: *Básnické juvenilie*. Praha: Torst.
- Vladivojna La Chia* [online] [cit. 1. 11. 2016]. Dostupné z: <<http://www.vladivojna.com/bio.html>> [cit. 1. 11. 2016].
- VLASÁK, Vladimír 2004: „Jak se přizít na Anetě a přidat slizké zdůvodnění.“ *iDnes.cz* [online] 21. 7. [cit. 1. 11. 2016]. Dostupné z: <http://kultura.zpravy.idnes.cz/jak-se-prizivit-na-anete-a-pridat-slizke-zduvodneni-fxm-/hudba.aspx?c=A040720_173628_hudba_dpj>.

Opus Zero: Juvenilia and its potential with the example of Lenka Dusilová

The paper deals with juvenilia: early artistic work from the period of childhood or young adulthood of an author, the work which originated as a primary attempt to contribute to a selected field, and which was not intended for further publishing for the general public. Provided the juvenile artistic performance was recorded and is available, later on it becomes the subject of interest of critique. As such it allows completion of a picture of the personality of the author, revelation of the sources of his or her inspiration, and definition of the very specific typical features of the personal style of the artists. In his paper, the author compares three surviving juvenilia with a present day understanding of their creative profiles of selected Czech female singer-songwriters: Aneta Langerová, Vladivojna La Chia, and Lenka Dusilová. These early works anticipate and define the basic characteristics of their later production. The most detailed analysis focuses on the first creative outcomes of Lenka Dusilová. The author worked with the available resources including family archive recordings, and he attempted to capture the broader social context through interviews with Lenka Dusilová, her brother Marek Dusil, and their mother Irena Dusilová.

Key words: Juvenilia; creative process; authorial production; Aneta Langerová; Vladivojna La Chia; Lenka Dusilová.

Přílohy:

Lenka Dusilová na Habartovské nadílce, 13. 12. 1986

Zleva Irena Dusilová, Daniel Půža alias Žebrák (vedoucí skupiny Walchaři) a Lenka Dusilová, 1987

Skupina Walchaři – oblastní Porta 1987 (třetí zprava Lenka Dusilová)

Skupina Walchaři – Kántrovadlo Tatrovice 1987 (druhá zprava Lenka Dusilová)

Rodinné sdružení Prcek (zleva Irena Dusilová, Marek Dusil a Lenka Dusilová), 1988

Marek Dusil, 2011. Všechny fotografie jsou z rodinného archivu rodiny Dusilovy

Ruská zima

hudba Roman Chvíla, Vladivojna La Chia, text Vladivojna La Chia

Ta ruska zima, ta ruska zima,
Vysockij gavoril, že Rusakov je prase,
ta ruska zima, ta ruska zima,
uběgaj, zajček, pryč do Zakarpatskych Rus.

Ta ruska zima, ta drsna zima,
Gogola do Gavur a Puškinov byť v Sibir,
ta ruska zima, ta morbidna zima,
(*sbor: brrrrrrrr*)
děduška, bábuška, zajček a děvúška.

Sněg jako krupica a gvory su zasněgané a
děduška v bábušce, gorko ji v břúšku je,
ta ruska zima, ta zimna zima,
uběgaj, zajček, no tak uběgaj, zajček.

Ta ruska, ta ruska, ta ruska zima a
děduška, babuška, zajček a děvúška,
ta ruska, ta ruska, ta ruska zima,
ktora gavorit, že Rusakov jest in.

Refrén

Uběgaj, zajček, pryč do Zakarpatskej Rusi,
(*sbor: tůdy, tůdy, tůdy, tůdy, tam, tam*)
uběgaj, zajček, pryč do Zakarpatskej Rusi,
(*sbor: tůdy, tůdy, tůdy, tůdy, tam, tam*)
tak uběgaj, tak uběgaj, no tak, zajček, uběgaj,
(*sbor: tůdy, tůdy, tůdy, tůdy, tam, tam*)
tak uběgaj, tak uběgaj, no tak, zajček, uběgaj.
(*sbor: šalalalalala lalalala lalalalalalala šala*)

Ta ruska zima, ta ruska zima,
Vysockij gavoril, že Rusakov je prase,
ta ruska zima, ta zakarpatska zima,
uběgaj, zajček, no tak uběgaj, zajček.

Gogola do Gavur a Puškinov byť...
V Sibir byť Puškin, no tak Puškin byť v Sibir,
ta ruska, ta ruska zima,
tak uběgaj, no tak, zajček, uběgaj.

Refrén

Uběgaj, zajček, pryč do Zakarpatskej Rusi...

Ta ruska zemňa, ta ruska zemňa,
děduška, babuška, zajček a děvůška,
děduška a babuška a zakarpatšti obyvatelja,
ta ruska zemňa, ta ruska zemňa.

Děduška, babuška, zajček a děvůška,
ta ruska zemňa, ta ruska zemňa,
ta moja fucka, ta borka moja čudná,
morbidna zajacova Stalinova dcerka.
(*sbor*: brrrrrrrrr)

Uběgaj, zajček, no tak uběgaj, zajček,
morbidna zajacova Stalinova dcerka.
(*sbor*: brrrrrrrrr)

Uběgaj, uběgaj, uběgaaaaaaj,
uběgaj, zajček, no tak uběgaj, zajček, no tak.

U Gavor, u Gavor, u Gavor,
u Gavooor, u Gavooor, u Gavor, u Gavor,
oo tak uběgaj zaj, zajček.

Odkud přichází hudba
hudba Lenka Dusilová, text Jiří Havel

Nejsladší hudba nepřichází z ráje,
tou přece zní jen probuzený les,
když jeho struny vítr rozehraje
a když mu dešťík ťuká do kláves.

Ty stromy, které ptačí písňe znají,
na chvíli s nimi umírají jen.
V nádherných tvarech,
v kouzlu nových jmen
pod rukou mistrů znovu ožívají,

už jako housle, klavír, hoboj, basa...
A celý les v nich zase šťastně jásá.

Štěstí
hudba Lenka Dusilová, text Šárka Dusilová

Až se ti jednou roztříští sen,
celé tvé štěstí ti uteče ven.
Možná si řekneš, že už nechceš žít,
přemýšlíš o ráji, kde bys chtěl být.

Neznat už lidi a jejich zlost,
nepoznat závist a lhostejnost.
No tak už neplač, řekni si už dost,
teď budu žít jen pro radost.

Refrén

Nemůžeš štěstí, nemůžeš mít,
dokud tu závist bude žít.
Otevři oči a zastav svět,
uteč od lidí a nechtěj zpět.

Až se ti štěstí na střepy rozbije,
neplač a nechtěj si život brát.
Všechny ty střepy ti přinesou štěstí
a i to málo budeš mít rád.

Potom si řekni, život má cenu,
i když se někdy už nechce žít.
A tak si posbírej ty střepy štěstí,
bude ti zase o něco líp.

Refrén

Nemůžeš štěstí, nemůžeš mít,
dokud tu závist bude žít.
Otevři oči a zastav svět
uteč od lidí a nechtěj zpět.

Až se ti jednou roztříští sen.